

Spekulatiefje

Geen nieuwe titel voor het cursiefje dat u elke maand op deze plaats aantreft en waarin een der hoofdredacteurs wat kanttekeningen plaatst bij de inhoud van het Maandblad of bij actuele gebeurtenissen. Het hier bedoelde Spekulativefje heeft dan ook niets te maken met speculaties: bespiegelingen of overwegingen.

Het is gewoon een Vlaamse volksnaam voor een de meesten wel bekend akkeronkruid, het Guichelheil. Deze volksnaam is beter te begrijpen als u ook een volksnaam uit Zeeuws Vlaanderen kent, Spikkelatiefje: de rand van de bloemblaadjes is versierd met een aantal zwarte spikkeltjes die bij nadere bestudering kleine klieren blijken te zijn. Deze volksnaam is nog vrij eenvoudig te verklaren. Lastiger is het om de wetenschappelijke naam van het Spekulativefje, *Anagallis arvensis*, af te leiden. Het achtervoegsel voor de soortnaam levert geen problemen op: *arvensis* = op de akker groeiend. De herkomst van de geslachtsnaam is minder eenduidig. In het Botanisch Lexicon voor de Lage Landen van H. Kleijn vinden we een aantal mogelijkheden: het Latijnse *Anagelao* = ik lach; een samenvoeging van de woorden *ana* = weer en *agallo* = versieren (naar de in sommige jaren voorkomende tweede bloei in de herfst); het Griekse *anagallomai* = ik praal of *agallein* = tot de schoonheid behorend.

De meest gebruikte Nederlandse naam van het Spekulativefje is Guichelheil, afkomstig van *guichel* = gekheid, razernij en *heil*. Aan dit tere plantje werden grote geneeskrachten toegeschreven. Dit "Heil der Zotten" zoals het ook wel werd genoemd, was sinds mensenheugenis tot ver in de negentiende eeuw bekend als middel tegen hondsdelheid en droefgeestigheid. Je zou haast hopen dat dit plantje ooit weer eens het predikaat "zeer algemeen" krijgt. Niet alleen omdat dit een aanwijzing zou zijn dat er minder kwistig met herbiciden wordt omgesprongen maar ook omdat er zoveel zotten lijken te zijn. Zotten die een kasteelpark voor de ondergang willen behoeden of zotten die er volgens de jongste plannen een floriade willen stichten.

Ik wil hier niet speculeren over de vraag wie er als zot bestempeld moet worden. Het moet mij echter van het hart dat op mij de nieuwste plannen van de Stichting Themapark Limburg een beetje zot overkomen. Zot, onder meer omdat Zuid-Limburg in feite een grote floriade is voor wie het wil zien: een grote tentoonstelling van gevarieerde loofbossen, een stukje naaldbout zo u wilt, holle wegen, kalkgraslanden, een heide gebied, enzovoorts, te veel om op te noemen inclusief fraaie landgoederen en kasteelparken waarvan het park bij Terworm er eentje is. Een grote floriade, van vele kanten bedreigd, waarvan een stukje wordt afgebroken terwille van een commerciële floriade voor overwegend buitenlands bezoek, is dat niet een beetje zot?

Douwe TH. de Graaf

Verslag van de maandelijkse bijeenkomst

Te Maastricht op 5 april

Na een welkomstwoord door de vice-voorzitter was er slechts beperkte mogelijkheid voor het tonen van naturalia en het doen van mededelingen: de volgende bijeenkomst zou hier meer gelegenheid voor zijn.

Dr. P. van Nieuwenhoven toonde een *Narcis* met een zogenoemde bandvorming waardoor de plant drie bloemen produceerde. Vervolgens liet hij een *Armeria*-soort zien die hij verzameld had op het eiland Lundy: deze soort vertoonde een typisch aan het windrijge kustmilieu aangepaste kussen-vormige groeiwijze.

Vervolgens gaf de heer Op den Camp het woord aan de heren H. van Bugge-num en A. Lenders van de Herpetologische Studiegroep van het Genootschap die een voordracht zouden houden over de herpetofauna van Limburg en het werk van de studiegroep.

Na een heldere uiteenzetting over amfibieën en reptielen in het algemeen volgde een rijk geïllustreerd overzicht van de in Limburg voorkomende soorten. Dankzij het werk van de Herpetologische Studiegroep van ons Genootschap wordt steeds meer bekend over de verspreiding, de oecologie en de bedreigingen van de hier voorkomende soorten. Naast natuurlijke bedreigingen als predatie en ziekten (soms veroorzaakt door parasieten, bijv. *Lucil bufonifora* waarvan enkele indrukwekkende dia's vertoond werden) vormen vooral menselijke activiteiten een grote bedreiging voor de herpetofauna. Met name het verdwijnen van geschikte biotopen en voortplantingspoelen vormt een ernstige bedreiging. Zo waren er anno 1982 nog slechts een vierhonderdtal poelen in Zuid-Limburg bekend terwijl het aantal in 1962 bekende poelen meer dan duizend bedroeg. De in 1979 opge-

richte studiegroep heeft zich dan ook niet alleen bezig gehouden met inventarisaties maar ook met biotooprestauratie. Zij heeft zich vooral ingezet voor de aanleg en restauratie van voortplantingspoelen in met name Zuid-Limburg. In een actieplan van de zogenoemde Overleggroep Poelenbeheer, waarin naast de studiegroep o.a. het Rijksinstituut voor Natuurbeheer, het Staatsbosbeheer, het Limburgs Landschap en de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten deelnamen, wordt dan ook gestreefd naar een jaarlijkse aanleg van 60 poelen om in 10 jaar tijd weer over circa 1000 voortplantingspoelen te kunnen beschikken. In 1983 is dit streefgetal gehaald o.a. door een door het Ministerie van Landbouw en Visserij aan het Genootschap beschikbaar gestelde subsidie. Ook gemeenten als Kerkrade, Gulpen en Melick-Herkenbosch hebben enthousiast gereageerd en

middelen beschikbaar gesteld.

Aan de hand van dia's werd uitvoerig getoond welke werkwijze bij de aanleg van poelen wordt gehanteerd en hoe met de hulp van vele Genootschapsleden een aantal poelen gerealiseerd

kon worden.

De circa 65 aanwezigen waren hiervan, evenals van de nu al spectaculaire resultaten, zeer onder de indruk.

Na een uitvoerige discussie, o.a. over de zeldzaamheid van de verschillende

soorten, kon de voorzitter namens de aanwezigen terugkijken op een geslaagde avond waarvoor hij de heren Van Buggenum en Lenders dan ook uitvoerig bedankte.

Algemene Ledenvergadering

De jaarlijkse Algemene Ledenvergadering zal dit jaar worden gehouden op zondag 3 juni in Café-Restaurant "De Bosbeek" aan de stationsweg te Vlodrop. De zaal is open vanaf 10 uur en de vergadering begint om 10.30 uur. Na afloop wordt een excursie door het Meinweggebied gehouden. Leden die van het openbaar vervoer afhankelijk zijn kunnen tot vrijdag 1 juni contact opnemen met de administrateur, de heer A. Koomen, die overdag bereikbaar is onder tel. 043-13671. Er kan dan voor vervoer vanaf station Roermond gezorgd worden.

De agenda voor de vergadering luidt als volgt:

1. opening
2. mededeling door de voorzitter
3. notulen van de jaarvergadering 1983 (zie elders in dit Maandblad)
4. verslag van de secretaris (zie elders in dit Maandblad)
5. verslag van de penningmeester (zie elders in dit Maandblad)
6. verslag van de hoofdredactie (zie elders in dit Maandblad)
7. mutaties in het Algemeen Bestuur. Aftredend maar herkiesbaar zijn de heren C.A.J. Thissen, en D. Th. de Graaf. De heren W. van der Coelen (secretaris), W.P.H. Gilissen (penningmeester) en P.A. van der Horst hebben de wens te kennen gegeven af te treden. Het bestuur stelt voor mevrouw C. Adams te benoemen tot lid van het Algemeen Bestuur in de functie van penningmeester
8. mutaties in de redactie van Maandblad en Publicaties. Aftredend zijn de heer A.W.F. Meijer en mevrouw F. Dingemans-Bakels. Het bestuur stelt voor hen wederom te benoemen
9. lustrum Genootschap. In 1985 bestaat het Genootschap 75 jaar. Het bestuur stelt voor een lustrumcommissie te benoemen die gestalte moet geven aan een na-

der vast te stellen lustrumprogramma

10. rondvraag

11. sluiting waarna excursie in het Meinweggebied onder leiding van de heren Thissen en Hermans; goed schoeisel en een paspoort zijn noodzakelijk; een lunchpakket is gewenst.

Verslag van de Algemene Ledenvergadering op 9 juni 1983

De secretaris deelt mee dat de heren J. Cobben, J. Heynens, P. van Nieuwenhoven en A.J. Lever bericht van verhindering hebben gestuurd. Nadat de notulen van de vorige jaarvergadering zijn goedgekeurd komen de verslagen van de secretaris, de penningmeester en de redactie aan bod. Opgemerkt wordt dat de heer Spreuwenberg geen secretaris is van de Studiegroep Lagere Planten en Diersoorten maar wel van de Studiegroep Behoud Schinveldse Bossen en Brunsommerheide. Verder worden de verslagen zonder wijzigingen goedgekeurd door de 22 aanwezige leden. De heren A. Lenders en W. Vergoossen worden bij acclamatie als nieuw bestuurslid gekozen. De heer C. van Geel wordt eveneens bij acclamatie herkozen als bestuurslid. De voorzitter deelde mee om gezondheidsredenen niet herkiesbaar te zijn. Nadat de heer Van Geel de scheidende voorzitter, de heer C. Janssen, had bedankt voor het vele werk dat hij voor het Genootschap had verzet sinds november 1980, werd de heer F. van Westreenen bij acclamatie gekozen tot voorzitter.

De aftredende redactieleden, de heren A.J. Lever en W. Ogg werden bij acclamatie opnieuw benoemd; daarnaast werd de redactie uitgebreid met de heren H. Hillegers en J. den Boer.

Na het huishoudelijk deel van de vergadering werd de discussienota over het beleid van het Genootschap ten aanzien van natuur- en milieu-

bescherming aan de orde gesteld. Aan de hand van deze, door de heren Broen, Bult en Van Geel in tabelvorm opgestelde, nota ontspon zich een levendige discussie. Opgemerkt werd dat het in de praktijk vaak niet mogelijk zal zijn om, als in een tabel, te kiezen uit twee mogelijkheden; vaak zullen elementen uit beide alternatieven wenselijk zijn. De vergadering is verdeeld over de vraag of het Genootschap zich moet beperken tot het aandragen van kennis en feiten op natuurhistorisch gebied. Enkelen zijn van mening dat het Genootschap actiever zou kunnen zijn inzake haar opstelling ten aanzien van aanslagen op natuur en milieu. Algemeen is men van mening dat het Genootschap als vereniging te weinig doet in deze maar dat de Kringen en Studiegroepen hier veel en goed werk doen. Binnen het Genootschap moet dan ook een structuur gevonden worden waarin het beleid hieromtrent gecoördineerd zal worden. Het Algemeen Bestuur zegt bij monde van de voorzitter toe het komende jaar ruime aandacht aan deze zaak te zullen besteden.

De secretaris,
W. van der Coelen.

Jaarverslag over 1983 van de secretaris

Het Algemeen Bestuur van ons Genootschap bestond uit de volgende personen: drs. C.H. Janssen (Nederweert) voorzitter tot 10 juni, F.S. van Westreenen (Margraten) voorzitter vanaf 10 juni, W.J. v.d. Coelen (Maastricht) secretaris, W.P.H. Gilissen (Eijsden) penningmeester, en de leden drs. A.J.J. Broen (Linne), W.F. Bult (Heerlen), ing. C. van Geel (Geleen), drs. D.Th. de Graaf (Maastricht), L.G.M. Hensels (Roggel), P.A. v.d. Horst (Venlo), drs. A.W.J. Lenders (Melick), dr. A.J. Lever (Maastricht), G.J.M. Roelofs (Venlo), P. Spreuwenberg (Schaesberg), drs. A.C. Thissen (Herkenbosch) en W.G.L.M. Vergoossen (Echt).

De algemene administratie werd verzorgd door de heer A.G.M. Koomen. De heer W.J.C.M. Ganzvles verzorgde het waarnemingssecretaris van de Vogelstudiegroep en coördineerde deze.

Ons Genootschap werd als volgt vertegenwoordigd:

1. Commissie van Advies en Bijstand van het Natuurhistorisch Museum voor de gemeente Maastricht: dr. P.J. van Nieuwenhoven, tevens voorzitter van de commissie, en drs. A. Pessers.
2. Stichting Botanische Tuin te Kerkrade: O.S. Kuyt.